

Baksa Eszter

A FELZÁRKÓZTATÁSI POLITIKA MAGYAR SZEMSZÖGBŐL

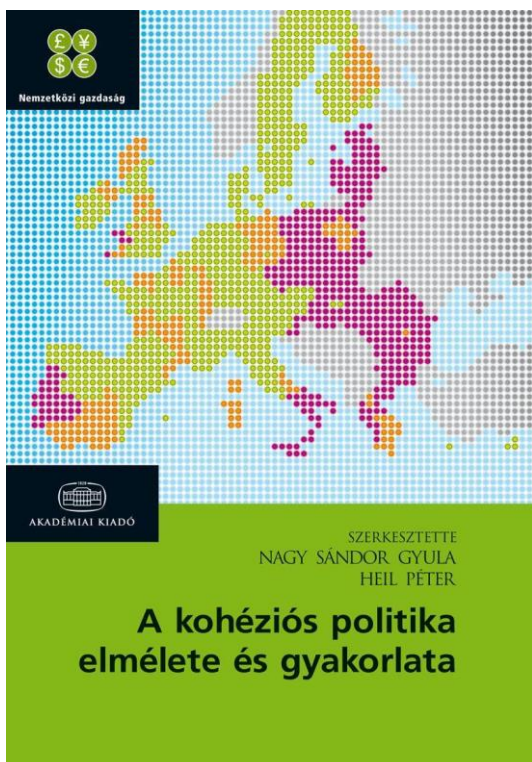
NAGY Sándor Gyula, HEIL Péter (Szerk.): *A kohéziós politika elmélete és gyakorlata. Európai uniós fejlesztési programok – belülről nézve. Akadémia Kiadó, Budapest 2013. (265 oldal) ISBN 978 963 05 9385 4, HU ISSN 2061-1080*

A könyv az Akadémia Kiadó gondozásában jelent meg 2013-ban, bolti kereskedelemben kapható, ára 4.950.- forint. A kötet a Budapesti Corvinus Egyetem TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023 számú projektje támogatásával jött létre. A kötet szerkesztői (Nagy Sándor Gyula és Heil Péter) már a bevezetésben

előre vetítik, hogy a könyvet több kollégájuk (név szerint: Ambrovcics Andrea, Berky Tamás, Borbás Gabriella, Heil Péter, Kullmann Ádám, Lóránd Balázs, Nagy Sándor Gyula) írta és nem külön-külön dolgoztak, hanem együtt szerkesztették meg az egész könyvet. Azonban a könyv olvasása során ez nem mindig vehető észre. Az egyes fejezetek íróit kizárólag az impresszumban említik, a tartalomjegyzékben sem írták oda, hogy melyik fejezetet ki írta. Az egymás utáni fejezetek nyelvezete ezért eltérő és nem mutat egységes képet – vannak fejezetek, ahol a kötetlenebb stílus érvényesül, míg az azt követő fejezetben már szakszöveggel teletűzdelt bekezdéseket olvashatunk. Amennyiben következő kiadást terveznek a kötetből, úgy javaslom, hogy tüntessék fel a szerzők nevét a tartalomjegyzékben, esetleg a fejlécben is, valamint a szerzőkről szóló nagyon rövid életrajzot is jó lenne olvasni a könyv végén, hogy kutatási területüket és munkásságukat megismerhesse az olvasó.

A könyv másik gyengesége, hogy számos elírás található benne, névelők kimaradtak, ami az olvasás élményét negatívan befolyásolja, mert ebben az esetben az olvasó nem a tartalomra, hanem a nyelvtani helytelenségre figyel. A legsúlyosabb elírás, hogy a könyv 62. oldalán található, ahol az Európai Uniót rövidítő EU helyett EZ került a nyomtatásba. Ezen kívül helyenként érezhető, hogy a szerkesztők felcseréltek fejezeteket, pl. az abszorpció fogalmát már az I. fejezetben használják, de annak lényegi magyarázata csak a II. fejezetben található.

Azonban az eddig felsorolt gyengeségeket felülírják az erősségük: az Európai Unió Magyarországnak szánt kohéziós politikájáról, a források felhasználásáról és a magyar pályázatkezelő intézményi rendszer egészéről még

nem született ilyen átfogó könyv, ez egy hiánypótló mű lett a magyar nyelvű szakirodalomban. A szerzőket dicséri, hogy ezt a hiányt észrevették és ennek megfelelően készítették el kiadványukat.

Mivel az Európai Unióval foglalkozó szakirodalomban számos rövidítést használunk, így a könyv is a rövidítések jegyzékével indul. Az előszót Andor László, az Európai Bizottság foglalkoztatásért, szociális ügyekért és társadalmi összetartozásért felelős biztosa írta, az ő szavai találhatók a könyv hátsó borítóján is, aki kiemeli, hogy a könyv megjelenése különösen időszerű, hiszen most (a kéziratot 2013. februárjában zárták le) tartanak a tárgyalások a következő tervezési időszak (2014-2020) pénzügyi keretéről, valamint a tagállami és regionális finanszírozási programok előkészítéséről.

Az I. fejezet a „Kohéziós politika az Európai Unióban” címmel a kohéziós politika történetét dolgozza fel a programozási időszakokra külön bontva, megismerteti az olvasót a kohéziós politikák során használt fogalmakkal (pl. szubszidiaritás, programozás, partnerség, társfinanszírozás, addicionalitás, esélyegyenlőség, fenntartható fejlődés, monitoring és értékelés, fenntarthatóság, abszorpciós kapacitás, stb.). A nemzetközi áttekintés után kitér a magyar felzárkóztatási politikára, egészen a csatlakozás előtti állapotoktól mostanáig, a hazai intézményrendszer kialakulásán és folyamatos változásán keresztül mutatja be a fejlesztéspolitika hazai megvalósulását. A fejezethez felhasznált irodalomból is az látszik, hogy elsősorban joganyagokat, jelentéseket és elemzéseket, valamint különböző honlapokat és adatbázisokat tudtak e fejezethez felhasználni, vagyis magyar nyelvű szakirodalom a témán belül igen kevés van.

A II. fejezet a „Stratégia, programok és projektfejlesztés” címet viseli és a kohéziós politika céljaival kezdi a fejezetet. A könyvben számos saját szerkesztésű táblázat és ábra található, ami szintén azt mutatja, hogy jelentős kutatói munka áll a könyv megírásának háttérében, külön dicsérendő ez a törekvés, hiszen olyan dimenziókat ismerhetünk így meg, melyek hazánk előrehaladását is segíthetik a kohéziós politika által nyújtott támogatások hatékony és hatásos felhasználásában. A fejezet bemutatja a tervezés folyamatát, a fejlesztési dokumentumokat, részletesen és érthetően elmagyarázva akár annak az olvasónak is, aki korábban nem találkozott ilyen mélységben ezekkel a fogalmakkal, így nem csak a szakmabeliek, hanem az érdeklődő olvasók számára is hasznos információkat nyújt ez a fejezet. A kohéziós politika hazai intézményrendszerét is ebben a részben tagolják, itt is saját szerkesztésű ábra található arról, ahogy az intézményrendszer 2004-2006 között, majd 2006 nyarán működött. Nagyon jó nemzetközi összehasonlításokat is tesznek az Irányító Hatóságok helyét és hatáskörét elemezve, ábrán bemutatva a szaktárcákhoz való viszonyt. A közreműködő szervezetekről is alapos elemzést készítettek, a fejezet mellékletében megtalálható a teljesítményalapú finanszírozási rendszer leírása is. A projekt kiválasztási módszereket és azok átalakulását is megismerhetjük a hazai gyakorlatban, valamint

a projektfejlesztés, pályázat készítés alapelveit is leírja a fejezet. Bár a bevezetőben a szerkesztők azt írják, hogy a könyv „gyakorlatiasabb, és a minimálisan szükséges elméleti háttér megadásán túl a felzárkóztatási politika tényleges megvalósulását igyekszik elemezni”, ebben a részben érezhető leginkább, hogy ez nem teljesült, mert itt a gyakorlati bemutatás hiányos, elsősorban valóban az elméleti háttérre és szükséges szakirodalomra fókuszálnak.

A III. fejezetet a „*Nemzetközi tapasztalatok*” címmel teljes egészében Berky Tamás írta, aki kitekintést nyújt más tagállamok kohéziós politikai támogatásáról, a források felhasználásáról fejlesztési területenként. A fejezetben található ábrák esetében az adatok forrása az Európai Bizottság honlapja, de azokat saját szerkesztésben a szerző készítette, az adatok frissek (2012. és 2013. évi), amely szintén a szerző alapos munkáját dicséri. A nemzeti szintű stratégiai dokumentumokat és operatív programokat hasonlítja össze a tagállamok között. Elemzi a kohéziós politika intézményrendszerét, a különböző intézmények feladatait és hatásköreit a különböző tagállamokban. Bár a fejezet végén röviden, de nagyon jól bemutatja a fejlesztéspolitikát az EU-n kívül, itt kiemelve az USA és Kína gyakorlatát. A felsorolt szakirodalomban itt is kevés magyar hivatkozás található, széles nemzetközi szakirodalmat használta fel a fejezet elkészítéséhez.

A IV. fejezet az „*Értékelés*” címet viseli, ezt a fejezetet az impresszum szerint Lóránd Balázs írta, aki alaposan megismerteti az olvasóval az európai uniós értékelési módszertant, az ehhez kiadott szakirodalmat elemzi, az értékelés során használt eszközöket és technikákat is bemutatja. Leginkább az 1990-es években kiadott szakirodalomra támaszkodik, így a kohéziós politikáról szóló értékeléseket még a 2004-es bővítés előtti időszakra vonatkozóan ismerhetjük meg. A fejezet végén bemutatja az értékelés hasznosságát, valamint az egyes szerzőket kategorizálva megtudhatjuk, hogy a felzárkóztatási politikát ki és miért tartja sikeresnek, vagy éppen sikertelennek. Ez a másik olyan fejezet, ahol a könyv címében szereplő „*gyakorlat*” gondolata nem érvényesül, hiszen ebben a fejezetben szinte kizárólag az elméleti háttér bemutatására támaszkodik a szerző.

Az V. és egyben utolsó fejezet a „*Szakpolitikai tapasztalatok – jó és rossz példák*” címmel a szerzők az egyes szektorokra gyakorolt hatását elemzik a felzárkóztatási pénzeknek mind a magyar, mind pedig a nemzetközi tapasztalatok szintjén. A kis- és közévvállalkozói szektor, a humán fejlesztések, az infrastruktúra-fejlesztések, a regionális és önkormányzati fejlesztések, az intézményi kapacitásfejlesztés és a közigazgatás modernizációja mind a vizsgálódásuk fókuszába került, ahol számos hazai és más tagállamokból vett példával illusztrálják a felzárkóztatási politikai hatásait. Itt is sok saját szerkesztésű ábrával találkozhatunk, elsősorban a 2007-2013 közötti tervezési időszakra koncentrálnak a hatások elemzésekor.

Összességében a könyv egésze nagyon alapos kutatói és elemzői munkának tekinthető, érezhető, hogy jelentős időt és energiát fordítottak arra a szerzők, hogy olyan magyar nyelvű irodalmat hozzanak létre, mely korábban csak a nemzetközi szakirodalomban, idegen nyelven volt elérhető az érdeklődők számára, valamint a magyar viszonyokról nem jelent még meg ilyen átfogó mű. Bár az olvasónak a címben szereplő „gyakorlat” szóról helyenként más juthat eszébe (pl. hol találom a pályázati kiírásokat, mire tudok pályázni, stb.), az elméleti háttérrel valóban alaposan bemutatják a szerzők.